

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอนุบาลศึกษา เป็นการปูพื้นฐานทางการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้มีความพร้อมก่อนที่จะได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป การศึกษาระดับอนุบาลนี้ไม่ใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่เป็นการศึกษาก่อนเกณฑ์บังคับที่จัดขึ้นสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีความละเอียดอ่อน เป็นวัยทองของชีวิตที่เด็กจะได้เรียนรู้โลกกว้าง และเป็นช่วงของการพัฒนาบุคลิกภาพ จึงเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เด็กต้องการความดูแลเอาใจใส่จากผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากกล้ามเนื้อส่วนใหญ่มัง เจริญไม่เต็มที่และความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อในส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังไม่ดีพอ การเข้าสู่ระบบโรงเรียนของเด็กจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของเด็ก ที่จะต้องเผชิญกับสังคมที่ต่างไปจากสังคมในบ้าน การที่เด็กต้องออกจากบ้านมาอยู่ในสถานที่กันไม้กั้น เกยท่ามกลางเพื่อน ๆ และครูที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน อีกทั้งต้องมีการเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวันที่เคยปฏิบัติสิ่งเหล่านี้อาจทำให้เด็กเกิดปัญหาในเรื่องการปรับตัวเข้าสู่สังคม ซึ่งมีผลต่อเด็ก เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ความนึกคิด ความรู้สึกและทัศนคติของเด็กเป็นอย่างมาก ครูจะต้องคอยให้คำแนะนำตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโต สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น รู้จักผูกมิตรไมตรีกับผู้อื่นและเพื่อนอายุรุ่นเดียวกัน มีกิจกรรมรยาท เป็นที่นิยมของผู้พบเห็น

มีประสบการณ์ที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตทางร่างกายให้มีสุขภาพดี สามารถใช้มือใช้แขน ใช้ขาได้ดี ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์รวมทั้งได้รับการฝึกฝนการแก้ปัญหาตามลำพังและเป็นหมู่คณะ ครูที่สอนระดับอนุบาลนี้จึงมิได้ทำหน้าที่เป็นครูหรือมีความรู้ด้านวิชาครูเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถ บทบาท หน้าที่และภาระพิเศษนอกเหนือจากครูที่สอนในระดับอื่น ๆ คือ จะต้องทำหน้าที่ตัวแทนแม่ ตลอดจนเพื่อนและพี่เลี้ยงของเด็กไปในขณะเดียวกัน

ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ครูสอนระดับอนุบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้มีสมรรถภาพพิเศษนอกเหนือจากครูที่สอนในระดับอื่น ๆ แต่จากสถิติการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏว่า ครูที่สอนในระดับนี้ยังมีวุฒิการศึกษาต่ำมากและไม่มีวุฒิทางการอนุบาลศึกษา จึงจำเป็นต้องควมคุมและส่งเสริมสมรรถภาพครูเหล่านี้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความเข้าใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอนุบาลศึกษา และครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ "ระเบียบว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนระดับอนุบาล พุทธศักราช 2520" ¹ ซึ่งมีข้อความที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของบุคคลผู้สอนในโรงเรียน คือ ผู้ที่จะเป็นครูใหญ่ ครู หรือครูพี่เลี้ยง นอกจากจะต้องมีวุฒิการศึกษาและคุณสมบัติตามกฎหมายโรงเรียนราษฎร์แล้ว ยังต้องมีวุฒิทางการศึกษาอนุบาลหรือมีความรู้

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, วารสารการศึกษาเอกชน ฉบับคู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนราษฎร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2523), หน้า 103 - 108.

ในเรื่องการดูแลเด็กเล็ก หากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว จะต้องเข้ารับการอบรมการสอน วิชาการอนุบาลศึกษาตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษาใน โรงเรียนราษฎร์รับรองหรือจัดขึ้นภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้เป็นครูใหญ่ ครูหรือครูพี่เลี้ยง เพื่อเป็นการควบคุมและส่งเสริมสมรรถภาพของครูที่จะสอนในระดับ อนุบาลทางหนึ่ง

การที่กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นการควบคุมและส่งเสริมสมรรถภาพของครู อนุบาลเฉพาะที่สอนในโรงเรียนราษฎร์เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายการจัดการอนุบาล ศึกษาของรัฐ ได้กำหนดแนวนโยบายการศึกษาชาติ ว่า "รัฐจะจัดการศึกษาระดับอนุบาล เพียง เพื่อการศึกษาวิจัย ทดลอง เพื่อ เป็นการพัฒนารูปแบบให้เป็นตัวอย่าง เท่านั้น และจะ สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาระดับนี้อย่างกว้างขวาง" ¹ จึงทำให้การจัดการศึกษาระดับ อนุบาลส่วนใหญ่อยู่ในมือของ เอกชน โดยรัฐ เป็นผู้ควบคุมและส่งเสริมคุณภาพการจัดการ ศึกษาอย่างใกล้ชิดให้เป็นรูปแบบเดียวกันตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาและปรัชญาการ จัดอนุบาลศึกษา แต่เนื่องจากการศึกษาอนุบาลนี้ มิใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น จึง ไม่มีหลักสูตรอนุบาลศึกษา โดยเฉพาะ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแนวการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลขึ้น เพื่อเป็นแม่บทในการจัดอนุบาลศึกษา แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลนี้ได้ ปรับปรุงแก้ไขตลอดมา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว และเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่ชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้มีการปรับปรุงแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลให้สอดคล้องกับ

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ , พุทธศักราช 2520 (พระนคร : โรงพิมพ์ศรีการเมือง, 2520), หน้า 10.

หลักสูตรชั้นประถมศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป มาเป็น "แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ปีที่ 1 - 2 พุทธศักราช 2522"¹ และเพื่อเป็นการช่วยเหลือครูในการจัดการเรียน การสอน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2 พุทธศักราช 2523 ขึ้น ตามแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อให้ครูได้นำไปเป็นคู่มือในการ จัดกิจกรรมและประสบการณ์สำหรับเด็กได้สะดวกขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงสมรรถภาพ ครูที่สอนชั้นอนุบาลจากแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อหาสมรรถภาพครูที่สามารถสอนอย่าง มีประสิทธิภาพใ้แก่นักเรียนบรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล โดยศึกษาจาก การรับรู้สมรรถภาพตนเองของครูอนุบาล แล้วเปรียบเทียบระดับของสมรรถภาพและหา สมรรถภาพครูอนุบาลที่ยังมีไม่เพียงพอ อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงสมรรถภาพของ ครู การพิจารณาคัดเลือกกับครูที่มีคุณภาพ การปรับปรุงส่งเสริมและสร้างเสริมสมรรถภาพ ครูของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดอนุบาลศึกษา และจะเป็นประโยชน์สืบเนื่องถึงตัวเด็ก ผู้เป็นสुकที่รัก เป็นความหวังสูงสุดของพ่อแม่และเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ของชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หาสมรรถภาพครูที่สามารถสอนอย่างมีประสิทธิภาพใ้ นักเรียนบรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

¹ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ปีที่ 1 - 2 พุทธศักราช 2522 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522)

2. เพื่อศึกษาระดับของ สมรรถภาพของครูที่สอนชั้นอนุบาลในโรงเรียนราษฎร์ ตามการรับรู้ตนเอง ของครู
3. เพื่อระบุสมรรถภาพครูที่ยังมีไม่เพียงพอที่จะสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้นักเรียนบรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

✓ ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาสมรรถภาพครูอนุบาล จะพิจารณาเฉพาะสมรรถภาพครูจากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 พุทธศักราช 2522 และจากการรับรู้สมรรถภาพตนเอง ของครูที่สอนชั้นอนุบาลเฉพาะในโรงเรียนราษฎร์เท่านั้น
2. ในการวิเคราะห์สมรรถภาพครูตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล จะพิจารณาเนื้อหา สาระ ตลอดจนกิจกรรมเสนอแนะต่าง ๆ จากเอกสารแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 พุทธศักราช 2522 และจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 พุทธศักราช 2523
3. การศึกษาสมรรถภาพครูอนุบาลในโรงเรียนราษฎร์ จะพิจารณาจากคำตอบของครูอนุบาลในแบบสำรวจสมรรถภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

✓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงสมรรถภาพครูที่สามารถสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้นักเรียนบรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
2. ทราบถึงสมรรถภาพครูที่สอนระดับอนุบาลในโรงเรียนราษฎร์

3. เป็นแนวทางให้ครูที่สอนชั้นอนุบาลสามารถปรับปรุงสมรรถภาพตนเอง
4. เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนพิจารณาคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ
5. เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดอนุบาลศึกษาปรับปรุงหลักสูตร การฝึกหัดครูและหลักสูตรการอบรมครูอนุบาล

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมเสนอแนะจากเอกสารแนวการจัด ประสพการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 พุทธศักราช 2522 และแผนการจัด ประสพการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 พุทธศักราช 2523 เป็นตัวบ่งชี้ สมรรถภาพครูที่สามารถสอนให้นักเรียนบรรลุจุดหมายของแนวการจัด ประสพการณ์ชั้นอนุบาล
2. การเปรียบเทียบสรุปสมรรถภาพครูว่ามีในระดับใด ถือเป็นเกณฑ์จากค่าเฉลี่ย สมรรถภาพครูอนุบาล ดังนี้

0.00–0.50	หมายความว่า	ครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่มีสมรรถภาพนั้น	
0.51–1.50	หมายความว่า	ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีสมรรถภาพนั้น	น้อย ที่สุด
1.51–2.50	หมายความว่า	ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีสมรรถภาพนั้น	น้อย
2.51–3.50	หมายความว่า	ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีสมรรถภาพนั้น	มาก
3.51–4.00	หมายความว่า	ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีสมรรถภาพนั้น	มากที่สุด
3. การเปรียบเทียบสรุปสมรรถภาพครูว่า เพียงพอหรือไม่ที่จะสอนให้นักเรียน บรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสพการณ์ชั้นอนุบาล ถือเป็นเกณฑ์ดังนี้

- 3.1 สมรรถภาพโคที่ครูรับรู้ว่ามีสมรรถภาพอยู่ในระดับมากและมากที่สุด
ตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป หมายความว่าครูเหล่านั้นมีสมรรถภาพใน
ด้านดังกล่าวเพียงพอที่จะสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้นักเรียนบรรลุ
จุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
- 3.2 สมรรถภาพโคที่ครูรับรู้ว่ามีสมรรถภาพอยู่ในระดับมาก และมาก
ที่สุดต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายความว่าครูเหล่านั้นมีสมรรถภาพใน
ด้านดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้นักเรียน
บรรลุจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

✓ ถ้าจำกัดความ

ครูอนุบาล	หมายถึง	ครูใหญ่ หรือครู หรือครูพี่เลี้ยงที่สอน ระดับอนุบาลในโรงเรียนราษฎร์ ปีการศึกษา 2524
โรงเรียนอนุบาล	หมายถึง	โรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนนักเรียนใน ระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2524
แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล	หมายถึง	เนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมเสนอแนะ จากเอกสารแนวการจัดประสบการณ์ชั้น อนุบาลปีที่ 1 - 2 พุทธศักราช 2522 และแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พุทธศักราช 2523 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้น

การรับรู้สมรรถภาพ หมายถึง ข้อพิจารณาหรือคำตอบของครูจากแบบ
 ตนเอง สำนวนสมรรถภาพครูอนุบาลที่ผู้วิจัย
 สร้างขึ้นจากรายการสมรรถภาพครูที่
 วิเคราะห์ได้จากแนวการจัดประสบการณ์
 ชั้นอนุบาล

สมรรถภาพครูที่ หมายถึง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและทัศนคติ
 วิเคราะห์ได้จาก ที่ครูอนุบาลพึงมี เพื่อกำเนินการสอน
 แนวการจัดประสบการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนบรรลุ
 ชั้นอนุบาล จุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้น
 อนุบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย